

Nakupi

Prenosniki: kaj in za koliko

Prenosni računalniki so bili vedno nekaj posebnega – manj zmogljivi od namiznih pecejev, a kljub temu vsaj dvakrat dražji, zaradi vgrajenih zaslonov LCD in drugih miniaturiziranih sestavin. V zadnjem letu sta se ne njihova prodaja in ponudba povečali. Bodo torej prenosniki končno nadomestili namiznike? Kateri vam najbolj ustreza, katerega si lahko privoščite?

Notesnike, kot jih tudi imenujemo, lahko razdelimo v pet skupin – ob nakupu se je težko odločiti za pravnjšega. Izbira je sicer pogosto odvisna predvsem od finančnih sposobnosti kupca, a pred nakupom se je dobro pozanimati, kaj vam sploh ponujajo.

Najcenejši

Najcenejši prenosniki imajo vgrajene procesorje celeron s frekvenco 600 do 800 MHz, pentium III od 500 do 700 MHz, redkeje pa AMD-jev duron z 850 ali 900 MHz, 64 ali 128 MB pomnilnika, 12- do 14,1-palčni zaslon LCD, pogon CD-ROM in disk od 6 do 10 GB. To so običajno nekoliko zastareli srednje in visoko zmogljivi modeli iz preteklih sezon, ki jih slovenskim prodajalcem ni uspelo prodati, ali pa njihove nekoliko preno-

ma vsi delujejo z windowsom, z linuxom pa ne čisto vsi. Če se omejimo le na hitrost delovanja, moramo vedeti, da je zmogljivost grafičnega procesorja dostikrat ključnega pomena. V boljših prenosnikih so pogosto vgrajeni procesorji ali radeoni in nvidia geforce.

Pri prenosnikih morata biti vgrajena posebna, za nižjo porabo energije prilagojena grafični in glavni procesor. Zamišljaj, da bi sestavili poceni vrhunski prenosnik iz manj kakovostnih komponent in standardnih komponent z višjo porabo energije, ni nova in zdi se, da se za tak pristop še posebno navdušujejo nekateri manj znani proizvajalci z Daljnega vzhoda, ki delajo predvsem za pogodbeno partnerje OEM. Najcenejši 15-palčni monitorji LCD za namizne računalnike stanejo že manj kot 100.000 tolarjev, vendar žal niso optimizirani za majhno

Kljub majhnim meram v primerjavi s povprečnimi namizniki zaostajajo prenosni računalniki po zmogljivosti glavne procesne enote le približno za polovico. Svetla izjema so Applovi powerbooki s procesorji G4, ki so enako hitri kot tisti v najhitrejših namiznih macih. Najhitrejši procesni enoti za namizne računalnike, pentium 4 2,2 GHz in athlon xp 2000+, sta približno dvakrat hitrejši od najhitrejših procesorjev za prenosne peceje: mobilnega pentiuma III-M 1,33 GHz z jedrom tualatin (prvim mobilnim procesorjem, izdelanim v 0,13-mikronski tehnologiji) in mobilnega athlona 4 1,2 GHz z jedrom palomino, izdelanim v 0,18-mikronski tehnologiji. Kapacitete trdih diskov najboljših prenosnikov in povprečnih namiznikov so celo podobne, okoli 40 GB, v povprečju pa je za približno tretjino razlike, 20 GB namesto 30 GB. Kljub temu sta ceni povprečnega prenosnika in povprečnega namiznika v razmerju približno 2:1 – predvsem zaradi dražjih zaslonov LCD in nekoliko bolj zapletenega postopka sestave.

vljene (novo ohišje) in poenostavljene (raba cenejših materialov, na primer slabša tipkovnica) izpeljanke, s katerimi želijo proizvajalci zapolniti svoje tržne niše v spodnjem cenovnem razredu. Cene teh računalnikov ne presegajo 400.000 tolarjev.

Nekoliko dražji računalniki iz srednjega cenovnega razreda (od 400.000 do 700.000 tolarjev) imajo vgrajene večje diske, hitreje – a ne najhitreje – procesorje, kot so celeron 1 GHz ali pentium III 800 MHz ali boljši. Izdelke s procesorji AMD pri nas srečamo redkeje, saj athlone 4 s taktom 1 oz. 1.1 GHz ter durone z 900 MHz in 1 GHz v prenosne računalnike vgrajujejo le redki proizvajalci (vidnejši je Compaq). Ti računalniki imajo vgrajenega do 256 MB pomnilnika in 14,1-palčne zaslone, redki modeli pa celo večje.

Vrhunski prenosniki

Za več kot 700.000 tolarjev lahko pričakujemo prenosnik, ki bo po svojih zmogljivostih enak povprečnemu namiznemu računalniku. Procesor bo eden izmed najhitrejših za prenosnike – ne celeron ali duron, temveč athlon 4 ali mobilni pentium III, s frekvenco 1,2 GHz. Zaslon bo seveda 14- ali 15-palčni, pomnilnika bo vsaj 256 MB. V nekatere tovrstne prenosnike danes že serijsko vgrajujejo 512 MB pomnilnika in najve-

porabo energije. Namesto dražjih mobilnih pentiumov III nekateri izdelovalci vgrajujejo kar navadne pentiume III s frekvenco 1,33 GHz. Tak računalnik je energijsko bolj pošten, zagotavlja manj avtonomije in se preveč greje. Z njim lahko namesto treh ur samostojno delamo le uro in pol.

Zelo tanki prenosniki

Narediti manj kot dva centimetra debel prenosni računalnik, ki tehta manj kot dva kilograma, v resnici sploh ni tako težko. Izdelovalci vgradijo tanjšo in zato nekoliko slabšo tipkovnico, nekoliko tanjši zaslon LCD, predvsem pa pozabijo na pogon CD in disketno enoto. Redki pozabijo celo na številne vtičnice, denimo za dodatno miško, monitor, tipkovnico in zvočnike. Procesorji v takih ultraloknih prenosnikih so v povprečju za 50 odstotkov manj zmogljivi kot v klasičnih prenosnikih računalnikov. Prav tako imajo vgrajene za polovico manj zmogljive diske in tudi osnovne plošče podpirajo manj pomnilnika in drugih naprav.

Mobilni mac

Razred zase so prenosniki Apple, ki izstopajo predvsem zaradi drugačne programske opreme. Cenejši ibooki so po zmogljivosti, ceni in razsežnostih primerljivi s klasičnimi prenosniki – zamerimo pa jim premajhen, 12,1-palčni zaslon; le najdražja različica ibooka ima 14,1-palčni zaslon. Pri najdražjem ibooku za okoli 550.000 tolarjev bi lahko bil vgrajen bolj zajeten trdi disk, večji od 20 GB. Po drugi strani imajo vsi ibooki že vgrajene priključke za TV in enoto DVD, dražji pa tudi kombinirani zapisovalnik plošč CD-RW, ki obenem bere tudi plošč DVD.

Najzahtevnejši uporabnik so na voljo powerbooki s procesorji powerpc g4 550 in 867 MHz, katerih cene se začno pri okoli 650.000 tolarjih in sežejo tudi do milijona. Vgrajene imajo široke 15,2-palčne zaslone kinematografskega formata, so tanki (le 2,5 cm), grafični procesor pa je dobro znani Atijev radeon. Serijsko imajo vgrajene zapisovalnike CD-RW, ki berejo tudi plošče DVD. Zagotavljajo tudi do pet ur energetske neodvisnosti.

Mag. Simon Vavpotič

Foto EPA

Brazilski domorodci proti globalizaciji

Port Alegre – Brazilski domorodci, oblečeni v tradicionalna oblačila, uporabljajo računalnike na Svetovnem socialnem forumu v Portu Alegreju. Tam se je 1. februarja zbralo več deset tisoč nasprotnikov globalizacije. Forum se konča jutri. **SI.R.**

Wap

Življenje ali žvotarjenje?

Pred dvema letoma in pol je bila s pompom predstavljena nova tehnologija wap, ki naj bi omogočala mobilni internet. Kratica, ki pomeni brezžični aplikacijski protokol, je razburkala svet in hkrati poskrbela za številna razočaranja. Najprej ni bilo ustreznih terminalov, nato pa se je razlegel glas, da pri wapu od interneta ni ostal niti »<«. Danes je o njem slišati bolj ustrezno, a vendar živi.

Da bi dobili splošno sliko, si bomo pomagali z dvema portalamo wap, ki sta ju naredila operaterja Mobitel in Simobil. Zakaj bi ju sploh rabili? Mobitel je po začetnem tipanju morda našel dve pravi smeri. Prva je široka izbira igrice, druga pa pomenkovanje. Zabava, torej, nič resnega, nič za starejše uporabnike. Kje so novice, bančne in borzne informacije, vozni redi in podobno, kar naj bi bilo v začetku glavna odlika in prednost wapa?

dobno. Horoskopov tule ne bomo ocenjevali, medtem ko športnim novicam lahko očitamo neažurnost. Na Mobitelovih straneh, denimo, le redko objavijo rezultate prvih polčasov tekem, končne novice pa so prevečkrat opremljene z balastom, ki na majhnih zaslonih povzroči preveliko nepreglednost. Na splošno nobeden od operaterjev portalov športnih redov ni spremlja v živo. Pri splošnih novicah, vremenu in ce-

tronski medij pri nas (do njega pridete prek wap.life.org).

Prejšni teden je Mobitel predstavil tudi novo storitev, ki omogoča trenutni pogled v stanje računa. Monitor, kot so ga poimenovali, je dosegljiv prek kratkih sporočil sms in prek wapa, kjer je na voljo tudi znesek zadnjih dveh že izdanih računov. Tako uporabnik lahko spremlja svojo trenutno porabo, res pa je, da v njej niso zajeti stroški komuniciranja v tujini, ki jih tuji operater še ni obračunal.

Lara Ham, Mobitel: Skoraj vsi uporabniki storitve gprs so tudi uporabniki wapa, samo decembra lani pa smo imeli več kot 300 tisoč obiskov našega portala wap. S prenovitvijo in novimi vsebinami pričakujemo, da bo obiskovalcev v prihodnje še več. **Vesna Mardonovič, Simobil:** Čeprav je wap razočaral, se njegova uporaba povečuje, gprs pa ga je naredil še bolj privlačnega. Veseli nas, da naš portal redno obiskujejo tudi uporabniki storitev drugega operaterja, kar potrjuje, da so naše informacije kakovostne. **Damijan Nacevski, Western Wireless:** Glede na to, da standard wap trenutno med uporabniki ni najbolj priljubljen, smo se na Vgi odločili, da ga za zdaj še ne bomo komercialno tržili. Se več, wap se je v Evropi in svetu pokazal kot komercialna katastrofa, saj ima manj kot štiri odstotke uporabnikov. Tako se je Vega odločila uporabiti podatkovni kanal za dosegljivosti storitev z dodano vrednostjo, ki ga uporabniki najbolj poznajo – kratka sporočila sms. V ta namen ponujamo tehnologijo simtoolkit, ki je integrirana na naše kartice SIM.

Izkušnje kažejo, da dnevne novice uporabnikov v domači državi ne zanimajo, saj jih spremljajo prek drugih medijev. Operaterji pa so se naučili, da potrebujejo uporabniki za kakovostno uporabo wapa telefone s čimvečjimi zasloni, po možnosti barvnimi. In da je vsebina boljša, če jo zagotavljajo tisti, ki jim je to glavni posel, in ne operaterji sami. Kljub drugačnim pričakovanjem je na prvi pogled na obeh wap-portalih poleg zabave najti skorajda vse informacije o dogajanju pri nas in v širši okolici. Večinoma je vir slovenska tiskovna agencija, za nekatere poskrbijo tudi kar zaposleni. Tako je pri Mobitelu v wap-redakciji, če ji lahko tako rečemo, zaposlenih 17 ljudi, medtem ko se pri Simobilu z wapom poklicno ukvarjata dva človeka, novice in preostale informacije pa zanje zbirajo pri podjetju Notica, kjer jih tudi oblikujejo in prilagajajo.

Šport pomemben, a neažuren

Število uporabnikov wapa v Sloveniji počasi narašča, menda smo celo nad evropskim povprečjem. Večina obiskovalcev strani wap se največkrat ustavi pri zabavni vsebini, denimo horoskopih, zanimajo jih tudi športni izidi, zelo pomembno vlogo imajo še vremenske napovedi, kinematografski sporedi in po-

stnih razmerah so se prikazi nekoliko izboljšali, ponavadi je na prvi strani moč videti skrajšano različico novice, kdor želi več, gre lahko na podstran. Prometne informacije, ki so tudi med najbolj braniimi, so večinoma preveč splošne, medtem ko je ažurnost odvisna od podatkov, ki jih pošilja AMZS. Res pa je, da bi te informacije na poti prišle se najbolj pravi, kar dokazujejo Nemci z wap.azur.de, kjer so na voljo ažurni podatki o zastojih po vsej državi. Naslednja zanimiva aplikacija na wapu bi lahko bila elektronska pošta. Za zdaj to možnost ponuja le Mobitel, kjer pa je poštni predalet precej nedodelan, velikokrat celo nedosegljiv, tako da je tudi zaradi tega manj pogosto uporabljen. Morda bi za pošto uporabili sistem, znan iz pomenkovanja, kjer je uporabnik s kratkim sporočilom obveščen, da se je v forum vključil nov član (pri pošti bi kratko sporočilo prejeli vedno, ko bi nova e-pošta prišla v predalet).

Na drugi strani je Mobitel ponudil možnost oblikovanja lastnih izbrinikov (*moj wap*), kamor lahko vključimo tudi strani wap, ki sicer niso shranjene v samem portalu. In tako človek hitro ugotovi, da je zanimiva stran wap.lju-airport.si s podatki o letalskem prometu na ljubljanskem letališču ali pa celo teletext RTV Slovenija, ki je nasploh najbolj ažuren elektronski medij pri nas (do njega pridete prek wap.life.org).

V tujini še manj uporaben

Na koncu se pomudimo še pri uporabnosti wapa, ko smo v tujini. Na splošno bi morali uporabniki v tem primeru še največkrat dostopati do informativnih vsebin, a je to nemalokrat precej zahtevno. Najprej je treba upoštevati visoko ceno klica do slovenskega strežnika (gprs v tujni pač ne deluje, seznama dosegljivih tujih strežnikov pa nismo našli pri nobenem operaterju). Hkrati pa moramo imeti srečo, da tuji ponudnik našemu uporabniku sploh dovolí podatkovno povezovanje.

Jasno je, da wap še vedno ni tisto, za kar so ga razglašali že pred dvema letoma, a je hkrati vendarle pogojno uporaben. Še posebno s paketno povezavo gprs, pri kateri je treba plačati le za relativno majhne količine prenesenih podatkov. Obisk nekaj strani wap tako ni dražji od približno 50 tolarjev, kar je najbrž že kar privlačen znesek v trenutku, ko drugače ne moremo do določenih informacij. **Boštjan Okorn**

Na kratko

Interneta več, e-nakupovanja še zelo malo

Število uporabnikov interneta v Sloveniji strmo narašča, je ena temeljnih ugotovitev spletne ankete Raba interneta v Sloveniji (RIS) 2001. Rezultati ankete, ki je obsegala več kot 2000 vsebinskih vprašanj in ki jo je izpolnilo skoraj 15.000 ljudi, so tako: internet vsak dan uporablja 56 odstotkov vprašanih (devet odstotkov več kot v RIS 1998), e-nakupovanje pa še ne dosega države EU ali ZDA. Raziskovalci menijo, da je v Sloveniji zdaj približno 500.000 uporabnikov interneta – januarja lani naj bi jih bilo 500.000 – in poudarjajo, da je izredno veliko zanimanje za storitve on-line tudi med tistimi, ki interneta še ne uporabljajo. Med anketaščinih, od katerih se jih sicer dobra polovica v internet povezuje iz domačega naslanjaja, le malo manj pa se jih priključijo v službi (45 odstotkov), jih je največ, to je 53 odstotkov, povezanih prek navadnega modema, četrtina prek modema ISDN, medtem ko jih 12 odstotkov za priklop uporablja kabelsko povezavo.

Za računalnikom vsak deseti Rus

Devet odstotkov Rusov oziroma 26 odstotkov prebivalcev ruske prestolnice uporablja računalnik vsak dan ali vsaj nekajkrat na teden, je pokazala raziskava, ki jo je te dni objavil *Vseski center za preučevanje javnega mnenja*. Doma ima računalnik 23 odstotkov moskovskih in šest odstotkov ruskih družin, kar 84 odstotkov Rusov (69 odstotkov prebivalcev Moskve) pa ga nikoli ne uporabljajo.

HP širi sodelovanje z Nokio

Hewlett-Packard je s finskim izdelovalcem mobilne opreme in rešitev Nokio podpisal novo pogodbo o sodelovanju, ki je razširjena različica sporazuma za storitve informacijske tehnologije v Evropi. Dvainosemdeset novih ljudi pri HP bo prevzelo zunanje izvajanje nekaterih storitev za Nokio, tako da je njihovo skupno število naraslo na 342, vrednost sporazuma pa se je povzpela na 260 milijonov ameriških dolarjev v treh letih. HP Services bo poleg Nokijinih operativnih središč za poslovno infrastrukturo na Finskem, Kitajskem, v ZDA in Singapuru upravljal še centre v 30 državah po Evropi.

Cisco vodilni na področju voip

Dve raziskovalni organizaciji, Infotech in Synergy research, sta v svojih poročilih o opreми za paketni prenos podatkov in tehnologiji voip (prenos govora po internetnem protokolu) na prvo mesto po tržnem deležu uvrstili Cisco systems. Cisco je do zdaj dobavil že več kot pol milijona telefonov ip in postavil več kot šest milijonov priključkov voip.

Compaq, Intel in Sun slabše ...

Tri velika računalniška podjetja so nedavno sporočila rezultata poslovanja zadnjega četrletja. Compaq in Intel pa tudi celotnega poslovnega leta. Nobeden od trojice se ne more pohvaliti z boljšim izidom kot leto poprej, zato vsi rezultate že tradicionalno najboljšega četrletja, v katero padejo tudi predbožični nakupi, z veseljem primerjajo s četrletjem prej. Compaq je v letu 2001 s prodajo zaslužil 33,6 milijarde ameriških dolarjev, 21 odstotkov manj kot leta 2000. Dobiček je padel za 85 odstotkov, na 256 milijonov dolarjev. V zadnjem četrletju so pri Compaqu prodali za 8,5 milijarde dolarjev opreme in storitev, torej za 26 odstotkov manj kot leto prej. Za zdaj Compaq še posluje z dobičkom, ki znaša 92 milijonov dolarjev. Intel je zadnje četrletje sklenil s prihodkom od prodaje v višini nad milijard dolarjev, kar je za 20 odstotkov manj kot v

e-Relevance

www.adria.si

Po enajstem septembru letalska industrija ne bo nikoli več takšna, kot je bila. Slovenski letalski prevoznik je imel pred kratkim še smolo s tehničnimi okvarami, vse skupaj pa so zadostni razlogi za pozornost spletnemu mestu Adrie Airways.

Najprej je treba pohvaliti zelo uspešno prizadevanje pri usklajevanju informacijskih sistemov s spletnim mestom. Redkokatero spletno mesto v Sloveniji združuje kompleksno dinamično osnovo ter uporaben in koristen spletni vmesnik. Koristno dejstvo, da je ista ekipa naredila programje in spletno mesto, je hkrati razlog za nekaj slabših vidikov projekta v celoti.

Uporabniška izkušnja

Portalna struktura je v zadnji spremembi oblikovanja zamenjala dosedanj čedrom pristop. V nasprotju s klasičnimi spletnimi portali, usmerjenimi k zadržanju uporabnika in trženju oglasnega prostora, gre pri Adri za dober vtis in viden vložek informativne dinamičnosti podjetja. Edini problem s to odločitvijo je njena konceptna zastarelost. Pregled vstopnih strani skoraj vseh pomembnih svetovnih prevoznikov pokaže razvoj maksimalnega reduciranja prvega nagovora uporabnika. Ključna podmena v osnovi takšnega strategskega razmišljanja izhaja iz poglobljenega razumevanja uporabnikovih želja, potreb in pričakovanj. Problem Adrie je, da ne razmišlja, kako bo uporabniške ponudila popolno storitev, ampak v ospredje postavlja dokazovanje lastne velikosti kot podjetja. Napaka.

Izraz, s katerim spletna stroka označuje ta sodobni pristop, je »uporabniku prijazna informacijska arhitektura«.

Rubrika e-relevance iz posvečenosti kritiki slovenskih spletnih mest izpod tipkovnice Vuka Cosiča, klasika internetne umetnosti in kreativne dimenzije v podjetju Literal iz Ljubljane. Svojo pozicijo avtor opisuje kot informirano subjektivnost in ne kot raziskovalno novinarstvo.

Uporabnost

Ni res in ne da se enostavno trditi, da je spletno mesto Adrie med najbolj uporabnimi v Sloveniji. Poleg zgoraj omenjenih težav s strukturo, ki že zadostajo za nezadostno oceno, je treba omeniti še pomanjkanje skrbi za besedila in njihovo berljivost z zaslonov. Dolžina, informacijska organiziranost in prelom ne upoštevajo ergonomskih pravil in so očitno enostavno prevzeti iz tiskanih gradiv. Uporabniku prezasičenost vstopne in nekaterih vmesnih strani nepotrebno oteži tudi dostop do najenostavnejših ciljev.

Kakovost oblikovanja

Druga najslabša točka Adrijinih strani je vizualno oblikovanje. Glave vseh strani so neinventivne, barvna skala neuspešno sledi zapletenemu znaku podjetja, uporaba ikon je maksimalno nedosledna in škodljiva. Posebno mistična je falusoidna estetika navigacijskih gumbov.

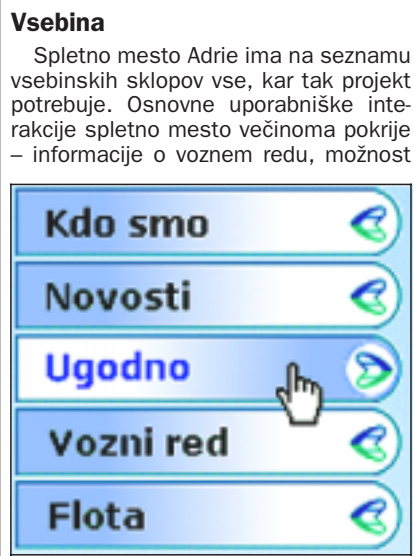
Digitalni odnosi z javnostmi

Postopek strukturiranja spletnega projekta začemanja z analizo uporabniških skupin in njihovih informacijskih in komunikacijskih potreb. Le iz takšne raziskave lahko dobimo jasno podmeno za upravljanje odnosov z investitorji, mediji, zaposlenimi, strokovniki in splošnimi javnostmi. Spletna mesta tako postajajo vrhunsko orodje za odnose z javnostmi in nekaj takšnega bi lahko bil tudi Adrijin izhod iz zmede, ki vlada v njihovem spletnem prostoru.

Sklepno mnenje

Prav zaradi izredno veliko vloženega dela v kakovost uporabnih elementov je treba o spletnem mestu Adrie spregovoriti neposredno in kritično. Od daleč spletno mesto ni več začetniški konjček nekega in-house tehnogenija, ampak konkretno prizadevanje večje ekipe.

Adrijino spletno mesto je v slovenskem internetnem prostoru verjetno najbolj paradoksalna kombinacija visoke koristnosti in nizke uporabnosti.

Posebno interesantna je falusoidna estetika navigacijskih gumbov.

Foto AP

Kavarne linux v Tokiu

Tokio – Pisarniški službeniki **Kimiko Fujiwara** in **Shihō Mamiya** (na fotografiji) med malico brskata po internetu in nakupovalnem središču Akihabara v Tokiu, kje prodajajo predvsem elektronske naprave. Kavarna privlača poslovneže, študente in okoliške prebivalce, ki v njih lahko preizkusijo brezplačni operacijski sistem. V isti stavbi pa je tudi laboratorij za linux, v katerem zagotavljajo izobraževanje in podporo mladim poslovnežem z novimi idejami, ki iščejo finančno podporo. **SI.R.**